

Asia: VN/27479/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriölle

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta

Medialiitto kiittää valtiovarainvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto ministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n, arvonlisäverolain ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 22 a §:n muuttamisesta ("luonnos"). Esitämme kunnioittavasti tiiviit huomiomme luonnokseen.

Pääviestit

- Median tukeminen Suomessa on käytännössä yhden yhtiön eli valtio-omisteisen Yleisradion tukemista. Yksipuolinen yhden mediayhtiön tukeminen on maan median monipuolisuuden ja monimuotoisuuden kannalta huolestuttavaa.
- Luonnoksessa viitatus Yleisradion rahoitukseen liittyvät toimenpiteet ovat parlamentaarisen työryhmän laiha kompromissi.

- Yleisradion rahoitusta olennaisempaa on Yleisradion tehtävän tarkempi määrittely ja sen valvonnan saattaminen yhtiöstä riippumattomaksi.
- Perustuslaki tai medianvapaussäädös eivät pakota lihottamaan Yleisradiota.

Talousarvion mediapolitiikkaan liittyvä rahoitus on yksipuolista

Yleisradion määrärahasta perittävää arvonlisäveroa korotetaan jo hallitusohjelmassa sovitusti 10 prosentista 14 prosenttiin. Se tapahtuu kuitenkin vasta 1.1.2026 lukien.

Medialiitto toteaa, että arvonlisäveron korotuksen nettovaikutus on pieni, koska samanaikaisesti lisätään Yleisradion ostopalveluja, joista maksettu arvonlisävero voidaan vähentää. Lisäksi parlamentaarisen Yleisradio-työryhmän ehdotus Yleisradion rahoituksen indeksikorotusten jäädyttämiseksi kolmeksi vuodeksi pitää Yleisradiolle valtion budjetissa osoitettavan määrärahan lähivuodet ennallaan.

Median tuet keskittyvät edelleen vahvasti Yleisradiolle. Se, että rahoitetaan laveasti Yleisradion toimintaa ilman muiden Pohjoismaiden kaltaista tasapuolista mediapolitiikkaa, on omiaan vaarantamaan riittävän alueellisella ja paikallisella tasolla toteutuvan tiedonvälityksen sekä jopa edistämään uutiserämaiden syntymistä. Moniäänisen, koko maan kattavan uutismediakentän rapautuminen on riski tiedon huoltovarmuudelle ja kansakunnan henkiselle resilienssille.

Yleisradion toiminnan rahoitus on sidoksissa kansalaisten ja yritysten maksukykyyn. Yleisradioyhtiön kulut tai investointitavoitteet eivät sellaisenaan voi linjata rahoitusta. Medialiiton näkemyksen mukaan on reilua, että myös valtion omistama yleisradioyhtiö osallistuu edes pieneltä osin julkisen talouden säästötalkoisiin.

Medialiitto korostaa, että Yleisradion yhtiöstä riippumaton valvonta ja Yleisradion tarkkarajainen, EU:n valtioneuvoston sääntelyn mukainen sekä myös yksityisen median elinvoiman turvaava tehtävän määrittely ovat Yleisradion rahoituksen rinnalla olennaisia mediapoliittisia päätöksiä.

Perustuslaki tai medianvapaussäädös eivät pakota lihottamaan Yleisradiota

EU:n uusi medianvapaussäädös edellyttää, että yleisradioyhtiön rahoitus järjestetään riittävästi, kestävästi ja ennakoitavasti. Säädöksen mukaan taloudellisten resurssien on turvattava julkisen palvelun yleisradioyhtiöiden toimituksellinen riippumattomuus. Medianvapaussäädös ei ota kantaa julkisen palvelun tehtävän laajuuteen.

Asiassa on hyvä muistaa, että Yleisradion rahoitus on kansantuotteeseen eli maksukykyyn suhteutettuna ylivoimaisesti Pohjoismaiden korkein, joten rahoituksen riittävydessä ei ole ollut ongelmaa. Päätökset on tehty useiksi vuosiksi eteenpäin eli ennakoivasti. Medianvapaussäädös ei määrittele, mikä on Yleisradiolle riittävä budjetti. Säädös ei myöskään estä leikkaamasta rahoitusta vuosiksi eteenpäin.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Julkiselle vallalle tulee perustuslaista velvoite luoda sellainen toimintaympäristö, joka tukee yksilön mahdollisuuksia ilmaista ja vastaanottaa erilaisia viestejä. Tämä perustuslain velvoite kattaa niin yksityisesti omistetun median, kuten kotimaisen lehdistön, toimintaedellytykset kuin julkisesti omistetun yleisradioyhtiön rahoituksen.

Medianvapaussäädös pyrkii turvaamaan tiedotusvälineiden vapauden, moniarvoisuuden ja toimituksellisen riippumattomuuden EU:ssa. Kaikkia jäsenvaltiota suoraan velvoittavalla säädöksellä taataan EU-kansalaisten oikeus saada vapaata ja moniarvoista tietoa. Medianvapaussäädös koskettaa tiedotusvälineiden toimintaa laajasti. Medianvapaussäädöksessä ei määritellä kansalaisten informointia vain valtio-omisteisten yleisradioyhtiöiden tehtäväksi.

Suomessa ja muissa avoimissa länsimaisissa demokratioissa riippumattoman journalismin tuottaminen ei voikaan olla ensisijaisesti valtion vastuulla. Oikeusvaltioiden työnjaossa tämä rooli kuuluu ennen kaikkea vapaille, yksityisesti omistetuille medioille, kuten lehdistölle.

Medianvapaussäädös velvoittaa jäsenvaltioita kunnioittamaan kansalaistensa oikeutta vastaanottaa moniarvoista toimituksellisesti riippumatonta mediasisältöä. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että säädöksen mukaiset edellytykset ovat olemassa tämän kansalaisten oikeuden turvaamiseksi. Kysymys on vapaan ja demokraattisen keskustelun edistämisestä. Medianvapaussäädöksen mukaan jäsenvaltioiden on harjoitettava mediapolitiikkaa, jossa otetaan tasapainoisesti huomioon myös yksityisesti omistettujen tiedotusvälineiden elinvoima.

Medialiitto toteaa, että perustuslain 22 §:n ja medianvapaussäädöksen pohjalta voidaan Yleisradion tehtävän laajuutta tarkastella nykyistä kriittisemmin ilman, että tehtävän kaventamisella olisi vaikutusta perustuslaissa turvattuun kansalaisten sananvapauteen.

Kysymys on kokonaisuudesta, jossa julkisen vallan veloitteena on varmistaa myös yksityisesti omistettujen tiedotusvälineiden, kuten esimerkiksi uutismedioiden, elinvoima.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg   Ismo Huhtanen
toimitusjohtaja   lakiasiaainjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.

Huhtanen Ismo
Medialiitto ry